

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2022-37-04>

УДК (UDC) 314.748

А. Р. МИХАЙЛЮК,

аспірант кафедри економічної і соціальної географії

e-mail: kovalska_angelika_romaniyna@ukr.net ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8141-9238>

Львівський національний університет імені І. Франка

вул. Дорошенка, 41, м. Львів, 79000, Україна

ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ АНКЕТУВАННЯ В ГЕОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ МІГРАЦІЙ НАСЕЛЕННЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Мета. З'ясування передумов та причин міграційного процесу у межах Івано-Франківської області, виявленні причин її спонукання та формулюванні можливих шляхів їх вирішення.

Методи. Он-лайн анкетуванням, створеним на базі GOOGLE-форми.

Результати. Основною вихідною базою даних еміграції населення Івано-Франківської області є результати опитування сто сімдесяти респондентів. Проведено аналіз вікової та статеві структури мігрантів, встановлено відсоткову участь респондентів у міграційних процесах у межах адміністративної одиниці. Визначено країни-реципієнти емігрантів з Івано-Франківської області. З'ясовано мету виїзду, умови переїзду та зазначено вплив пандемії на еміграцію. Міграційні процеси в Івано-Франківській області направлені, з одного боку, на ознайомлення з культурою, побутом розвинутих країн, а з іншого – на відтік молодих працездатних людей в пошуках добре оплачуваної роботи за кордоном. Така тенденція сприятиме штучному процесу старіння нації.

Висновки. Найбільшою за кількістю країною-реципієнтом є Польща. Міграційні процеси, зокрема, еміграція, може бути мінімізована завдяки належній оплаті праці, підвищенню цінності людського капіталу, створення нових робочих місць, а також сприяння розвитку малого та середнього бізнесу.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: еміграція, он-лайн анкетуванням, GOOGLE-форма

Як цитувати: Михайлюк А. Р. Застосування методів анкетування в географічних дослідженнях міграцій населення Івано-Франківської області. *Людина то довкілля. Проблеми неоекології.* 2022. Вип. 37. С. 47-53. DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2022-37-04>

In cites: Mykhailiuk A. R. (2022). Application of questionnaire methods in geographical research of population migration in the ivano-frankiv region. *Man and Environment. Issues of Neoeology*, (37), 47-53. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2022-37-04> (in Ukrainian)

Вступ

Дослідження міграційних процесів є предметом актуальних наукових дискурсів у світовому, європейському на національному суспільствах. Неабияку увагу серед цих процесів посідає еміграція. У залежності від географічної локації епіцентру формування еміграційного потоку на цей процес впливають ряд чинників. У межах Івано-Франківської області, зокрема, серед них вагомими є:

1. Формальна доступність. В'їзд українців до країн Євросоюзу (у червні 2022 року минає 5 років від дня запровадження безвізового режиму) та у Шенгенську зону (на основі біометричних паспортів) має спрощену процедуру перетину кордону. Проте, за даними четвертого звіту Євросоюзу (серпень,

2021 р) Україна залишається приводом для їх занепокоєння. А саме, в оцінці представників Бельгії зазначено, що якщо країни ЄС не хочуть запустити механізм призупинення безвізового режиму для України, тоді слід взяти під контроль постійну відсутність дотримання останніми дорожньої карти в цьому напрямку. Представник Чехії вказує на: «високу кількість заявок на надання притулку українцям» – 351 заявок у 2020 р., що на 13% більше ніж у 2019 р. й на 22% менше станом на серпень 2021 р., тобто перші з числа країн, які не мають візового режиму з Чехією; зростаючу кількість нелегальних мігрантів з України.

© Михайлюк А. Р., 2022

[This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0.](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

За даними представників Німеччини, Україна увійшла у десятку країн, вихідці якої найчастіше порушували законодавство щодо іноземців у 2020 р. У цьому рейтингу вона посіла п'яте місце. При цьому Німеччина зазначає, що такі порушення не потрапляють до статистики про нелегальний в'їзд. Зниження кількості нелегального проживання українців у Європі спостерігалось у 2020-2021 рр., що зумовлено обмеженням на в'їзд через пандемію COVID-19. Водночас, за даними представників Німеччини, кількість заявок з боку українських громадян на міжнародний захист знизився на 61% у 2020 р. у порівнянні з 2019 р. [1].

2. Географічне розташування. Івано-Франківська область має спільний кордон з Румунією та близькість до кордонів з Польщею, Словаччиною Угорщиною, Молдовою. Транскордонна зона з країною-членом ЄС має спрощену процедуру перетину кордону. Тому чим ця зона протяжніша, тим й більша ймовірність нелегального перетину кордону українцями. Сьогодні еміграція з національних транскордонних зон набуває значного

масштабу, зокрема, таке явище притаманне й для Івано-Франківської області. Цей процес призводить до фактичного зменшення кількості населення, брак кваліфікованих кадрів у національних межах, оскільки виїжджають, в основному, фахівці.

Актуальність. На сьогоднішньому тлі соціально-економічної світової та національної криз, адміністративно-правових реформ, політичної нестабільності, ведення війни й анексії територій Криму зовнішні міграційні процеси потребують механізму їх регулювання. Знати та розуміти налаштованість громадян на зовнішню міграцію, щоб в першу чергу мінімізувати масовість еміграційного потоку, продовжити безвізовий режим та сформуванню позитивний імідж України, як країни з стійкою економікою та соціально сприятливим кліматом й зумовило актуальність обраної теми дослідження.

Мета – з'ясування передумов та причин міграційного процесу у межах Івано-Франківської області, виявленні причин її спонукання та формулюванні можливих шляхів їх вирішення.

Матеріали та методи досліджень

Основною вихідною базою дослідження еміграції населення Івано-Франківської області стали дані отримані від ста сімдесяти респондентів. Дослідження проведене за допомогою методу соціологічного опитування, а саме он-лайн анкетуванням, створеним на базі GOOGLE-форми. Це одна з найзручніших програмних забезпечень для адміністрування опитування, що входить до складу безкоштовного веб-пакету Google Docs Editors, пропонуваного Google. Додаток дозволяє користувачам створювати та редагувати опитування в Інтернеті, співпрацюючи з іншими користувачами в режимі реального часу враховуючи карантинні обмеження, що пов'язані з пандемією [2].

Формат електронного дослідження передбачає використання сучасних Інтернет-технологій та цифрових інструментів, які дають змогу здійснювати спостереження за споживачами, одночасно охоплюючи значні географічні території [3].

Крім того, такі дослідження є значно дешевшими від «усталених, у паперових варіантах», не вимагають залучення значної кількості кадрових ресурсів та є досить ефективними у плані отримання результатів.

Однак, серед «мінусів» цього методу є відсутність контролю за повноцінним заповненням анкети, тобто часто можна спостерігати не надання відповідей респондентами на усі питання, задані у дослідженні [4].

Формат електронного дослідження визначають наступні умови:

- наявність цілодобового доступу до Інтернет-ресурсів та необмежений час спілкування з респондентами;
- можливість чіткого формулювання питань анкети;
- наявність кваліфікованих працівників, які можуть розміщувати електронні анкети та опрацьовувати отриману інформацію;
- можливість застосування цифрових інструментів для швидкого і якісного опрацювання даних [5].

Результати та їх аналіз

Чисельність наявного населення Івано-Франківської області, станом на 1 січня 2021

року становила 1361,1 тис осіб, у тому числі у міській місцевості – 605,4 тис, у сільській –

755,7 тис осіб [6]. Упродовж 2020 року чисельність населення області зменшилась на 7 тис осіб. Такі зміни відбулися за рахунок природного скорочення (на 7,4 тис. осіб), водночас зафіксовано міграційний приріст (на 0,4 тис. осіб) [7].

У 2020 році до області прибуло 12,6 тис. осіб, вибуло – 12,2 тис.

Міграційний приріст у межах Івано-Франківської області відбувався за рахунок приросту у таких населених пунктах, як: Івано-Франківськ, Калуш, Коломия та Яремче, в усіх решту містах та селах спостерігалось міграційне скорочення [8].

Серед основних причин еміграції в Івано-Франківській області, крім географічного розташування та скасування безвізового режиму з рядом країн Європейського Союзу, за нашими дослідженнями можна назвати:

- економічні (низька заробітна плата (станом на січень 2022 р. середня заробітна плата в Івано-Франківській області становила 11827 грн у порівнянні з 15 152 грн в Київській області) [9], зростання безробіття (станом на грудень 2019 кількість зареєстрованих безробітних становила 8564 осіб, а у лютому 2021р. – лютого 2021 року статус безробітного мали 17,7 тис. осіб) [10], коливання курсу гривні відносно долара США (станом на 11.11.2021 року курс долара становив 26,08 за одиницю, євро – 30,1 за одиницю, а станом на 22.03.2022 долар – 29,25, євро – 32,23 [11].

- соціальні (незабезпеченість або мінімальна забезпеченість соціальними виплатами (наприклад, за даними Europa jobs, у Польщі офіціант заробляє в середньому близько 3050 злотих (657 євро) брутто, тобто без вирахування податків, у Німеччині – приблизно 2000 – 2500 євро брутто, приблизно стільки ж пропонують у Франції та Нідерландах

[12], а в Україні, зокрема, в м. Івано-Франківськ – 9000 грн (307 дол) [13]. Також на низькому рівні соціальне страхування та соціальні гарантії;

- особисті (кращий рівень життя населення, безплатна освіта в країнах ЄС тощо, тоді як в Україні, а саме в Івано-Франківській області – незначні перспективи для розвитку бізнесу, відсутній особистий інтерес, невпевненість в завтрашньому дні тощо) [14].

- інші причини (релігійні, культурні, політичні тощо) [15].

Для детального вивчення причин, обставин, що спонукають населення Івано-Франківської області до виїзду за кордон, було проведено он-лайн-тестування респондентів різних вікових категорій. У дослідженні взяло участь сто сімдесят чотири особи за допомогою он-лайн – Форми, оскільки безпосередній контакт з людьми з урахуванням пандемії COVID-19 не був позбавлений ризику. Однак відповіді на питання давала різна кількість людей. Період, за який було проведено опитування припав з 01- 31.12.2021, на цикл Новорічно-Різдвяних свят, в період максимальної міграції в Україну.

Проаналізовані дані он-лайн-тестування засвідчили, що соціально-економічна ситуація у регіоні дедалі загострюється, зокрема, респонденти засвідчили напруженість ситуації щодо фінансової забезпеченості.

У статевій структурі опитаних респондентів у відсотковому співвідношенні 56,6 відсотків переважають жінки, відповідно на чоловіків цей показник склав 43,4% відсотків (рис. 1).

У віковому співвідношенні мігрантів Івано-Франківської області левову частку опитуваних респондентів склала молодь, віком від 18 до 25 років (73,3 %), наступну за

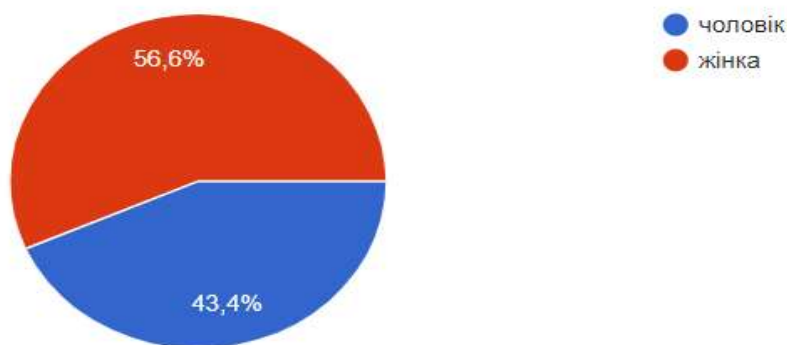

Рис 1 – Статева структура мігрантів

Fig. 1 – Gender structure of migrants

чисельністю групу склали резиденти віком від 25–35 років (14,3 %), третє місце посіли резиденти віком 45–55 років (9,5 %), а резиденти віком від 35–45 склали 2,9% опитуваних (рис. 2).

Із загальної кількості респондентів у міграції брали участь 62,3% ті що брали безпосе-

редню участь у міграції, а 37,7 % - не брали участь у міграціях(рис. 3).

Щодо географії країн-реципієнтів, то ними стали: Польща – 39 осіб (яка лідирує за кількістю), Німеччина – 19 осіб, Італія та Чехія – по 16 осіб, Франція та Угорщина – 10 осіб (рис. 4).

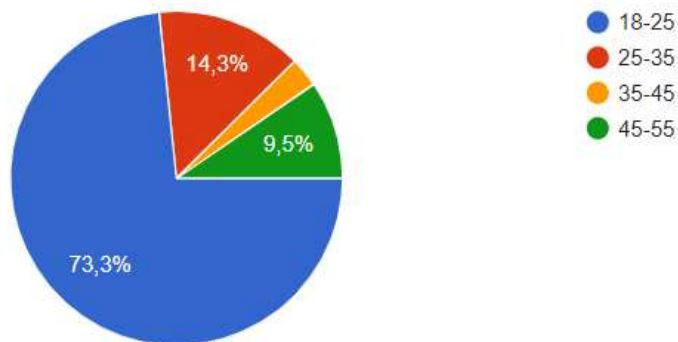

Рис. 2 – Вікова структура мігрантів Івано-Франківської області

Fig. 2 – Age structure of migrants of Ivano-Frankivsk region

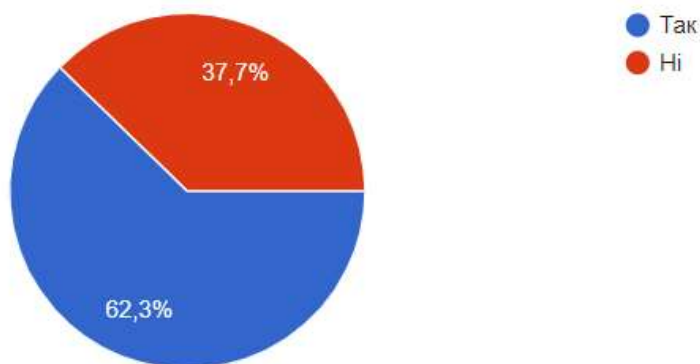

Рис. 3 – Участь респондентів у міграційних процесах

Fig. 3 – Participation of respondents in migration processes

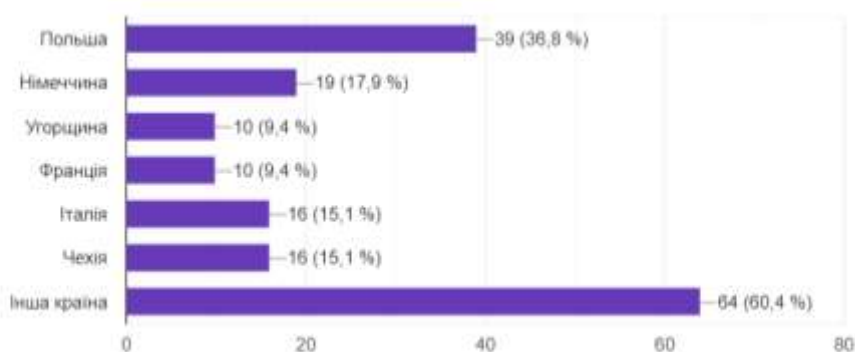

Рис. 4 – Країни-реципієнти емігрантів з Івано-Франківської області

Fig. 4 – Recipient countries of emigrants from Ivano-Frankivsk region

Щодо мети виїзду за кордон то тут варто зазначити націленість осіб на відпочинок. Про що свідчать дані онлайн опитування (50 осіб), другу позицію займає трудова міграція – 31 особа, інший варіант обрали 21 особа, тимчасове проживання обрало 10 осіб і постійне проживання 5 осіб (рис. 5).

Респонденти на питання чи влаштували Вас умови переїзду ствердно відповіли –

52,2%, не влаштували –11,1%, частково влаштували – 36,7% (рис. 6).

Питання щодо того чи вплинув COVID-19 на плани мігрувати за кордон у відсотковому співвідношенні виражене так: 50,9 % респондентів вважають, що не вплинув, натомість 49,1% вважають що вплинув. (рис. 7).

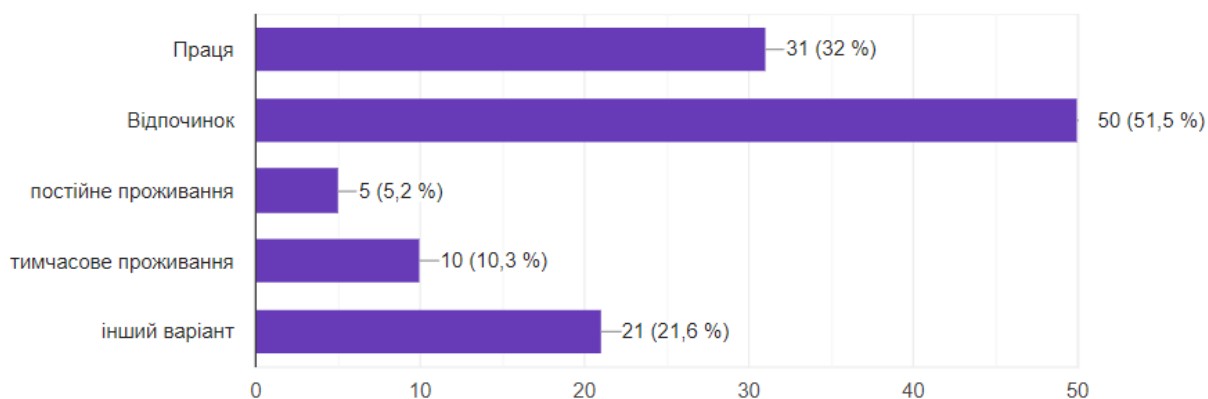

Рис. 5 – Мета виїзду

Fig. 5 – Purpose of departure

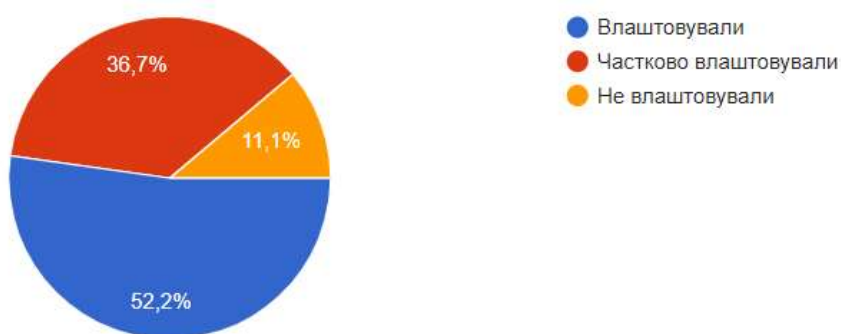

Рис. 6 – Умови переїзду

Fig. 6 – Conditions of relocation

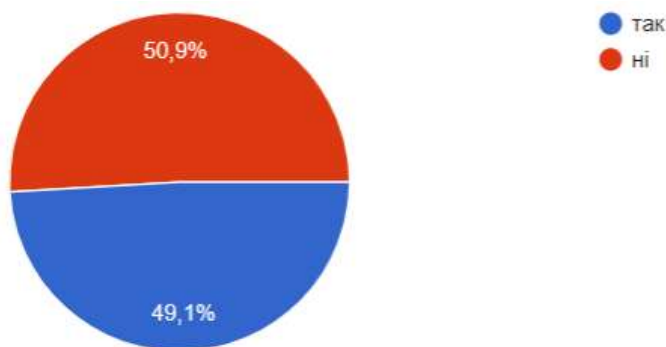

Рис. 7 – Вплив пандемії на еміграцію

Fig. 7 – The impact of the pandemic on emigration

Висновки

Міграція Івано-Франківської області, з одного боку, – це досить позитивно, оскільки міграційні процеси направлені на ознайомлення з культурою, побутом розвинутих країн, що підтверджують результати опитування про мету поїздки, де 50% респондентів зазначили мету поїздки як відпочинок, а з іншого боку – відтік молодих працездатних людей в пошуках добре оплачуваної роботи за кордоном (32 % опитуваних респондентів) сприяє штучному процесу старіння нації. Варто зазначити, що найбільше громадян виїжджають в Польщу (36,8 % опиту-

ваних респондентів). Запорукою розвитку і добробуту будь-якої країни є високий рівень (кваліфікованість та інтелектуальність) людського капіталу, тому нам слід створювати нові робочі місця, збільшувати заробітну плату, а також сприяти розвитку малого та середнього бізнесу.

Перспективи використання результатів дослідження. Формування чіткої регіональної політики в сфері міграційних процесів, зокрема еміграції, розроблення основних програм розвитку регіону.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автор повністю дотримувався етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

Список використаної літератури

1. Мосора Л.С. Природний і міграційний рух населення в Івано-Франківській області: причини та наслідки. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32).. С.115-119. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/30.pdf>
2. Дубинський І. Розвиток Інтернету в Україні відкриває нові можливості для маркетингових досліджень. *Маркетинг в Україні*. 2020. № 3. С. 11-13..
3. Івано-Франківщина. Івано-Франківська обласна державна адміністрація. 2021. URL: <https://www.if.gov.ua/ivano-frankivshchina>.
4. Кайнду Д. К. Он-лайн опитування як інструмент цифрового маркетингу. *Цифрова економіка як фактор інновацій та сталого розвитку суспільства*: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів. м. Тернопіль, 2-3 грудня 2021 р. Тернопіль, 2021. С. 111–112. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/36263>
5. Google Форми. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Форми
6. Населення Івано-Франківщини. URL: https://ifstat.gov.ua/KAT/KAT2021/V_NASEL02.html
Дата оновлення 30.07.2021.
7. Трудова міграція: скільки українців працювали за кордоном в 2019–2021 роках. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>
8. Міграційна активність населення Карпатського регіону України: нова емпірика та пріоритети політики регулювання. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. ред. Т. Г. Васильців. Львів, 2021. 293 с.
9. Середня заробітна плата. ТОВ "МінфінМедіа". 2021. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/ivanofrankovskaya/>.
10. Населення України за 2019 рік Державна служба статистики України Демографічний щорічник. Київ, 2020. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/10/zb_nas_2019.pdf
11. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. Національний банк України. 2022. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart?startDate=02.05.2021&endDate=09.05.2022>.
12. Касіянчук М. Нелегальна робота та її наслідки. 24 канал. 2021. URL: https://zakordon.24tv.ua/porivnyannya-zarplat-skilki-zaroblyaye-ofitsiant-polshhi-inshih_n1794388
13. Михайлюк А. Причини і наслідки зовнішньої трудової міграції в Україні (на прикладі Івано-Франківської області). *Часопис соціально-економічної географії*. 2021. Вип. 30.
14. Україна залишається приводом для занепокоєння – кілька країн ЄС оцінили дію «безвізу. Радіо Свобода. 2021. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraina-es-bezviz/31483713.html>
15. Демографічна ситуація у місті Івано-Франківську у 2020 році URL: <https://mvk.if.ua/official/54471>
Дата оновлення 26.02.2021.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2022

Стаття рекомендована до друку 27.05.2022

A.R. MYKHAILIUK

Graduate Student of the Department of Economic and Social Geography,
e-mail: kovalska_angelika_romanivna@ukr.net ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8141-9238>
Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenko str., 41, Lviv, 79000, Ukraine

APPLICATION OF QUESTIONNAIRE METHODS IN GEOGRAPHICAL RESEARCH OF POPULATION MIGRATION IN THE IVANO-FRANKIV REGION

Purpose. Clarifying the prerequisites and reasons for the migration process within Ivano-Frankivsk region, identifying the reasons for its motivation and formulating possible ways to solve them.

Methods. The sociological survey method, namely an online questionnaire created on the basis of a GOOGLE form.

Results. Data obtained from one hundred and seventy respondents became the main source of the study of emigration of the population of Ivano-Frankivsk region. The study analyzed the age and gender structure of migrants in the Ivano-Frankivsk region. Percentage participation of respondents in migration processes within the administrative unit was established. The recipient countries of emigrants from the Ivano-Frankivsk region have been determined. The purpose of the departure, the conditions of the move, and the impact of the pandemic on emigration have been clarified. Migration processes in the Ivano-Frankivsk region are directed, on the one hand, to familiarization with the culture and lifestyle of developed countries, and on the other hand, to the outflow of young able-bodied people in search of well-paid work abroad. Such a trend will contribute to the artificial aging process of the nation. The

Conclusions. largest recipient country in terms of number is Poland. Migration processes, in particular emigration, can be minimized thanks to adequate remuneration, increasing the value of human capital, creating new jobs, as well as promoting the development of small and medium-sized businesses. For this, a clear regional policy in the field of migration processes, in particular emigration, should be formed, and the main development programs of the Ivano-Frankivsk region should be developed.

KEY WORDS: emigration, online survey, GOOGLE-form

References

1. Mosora, L.S. (2016). Natural and migratory movement of the population in the Ivano-Frankivsk region: causes and consequences. *Young Scientist*, (5(32)), 115-119. Retrieved from <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/5/30.pdf>
2. Dubinskyi, I. (2020). The development of the Internet in Ukraine opens up new opportunities for marketing research. *Marketing in Ukraine*, (3), 11-13.
3. Ivano-Frankivsk region. (2021). Ivano-Frankivsk regional state administration. Retrieved from <https://www.if.gov.ua/ivano-frankivshchina>.
4. Kaindu, D.K. (2021). On-line survey as a digital marketing tool. *Digital economy as a factor of innovation and sustainable development of society*, (pp. 111-112). Retrieved from <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/36263>
5. Google Forms. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Forms
6. Population of Ivano-Frankivsk region. (2021). Retrieved from https://ifstat.gov.ua/KAT/KAT2021/V_NASEL02.html
7. Labor migration: how many Ukrainians worked abroad in 2019-2021. (2021). Retrieved from <https://www.slovoidilo.ua/2021/03/18/infografika/suspilstvo/trudova-mihracziya-skilky-ukrayincziv-pracyuvaly-kordonom-2019-2021-rokax>
8. Vasylytsiv, T. G. (Ed.). (2021). Migratory activity of the population of the Carpathian region of Ukraine: new empirics and regulatory policy priorities. State University "M. I. Dolishny Institute of Regional Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine"; Lviv.
9. Average salary. (2021). MinfinMedia LLC. Retrieved from <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/average/ivanofrankovskaya>
10. Population of Ukraine for 2019 State Statistics Service of Ukraine Demographic yearbook. (2020). Kyiv. Retrieved from https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/10/zb_nas_2019.pdf
11. Official hryvnia rate against foreign currencies. (2022). National Bank of Ukraine. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart?startDate=02.05.2021&endDate=09.05.2022>
12. Kasiyanchuk, M. (2021). Illegal work and its consequences. Channel 24. Retrieved from https://zakordon.24tv.ua/porivnyannya-zarplat-skilki-zaroblyaye-ofitsiant-polshhi-inshih_n1794388
13. Mykhailiuk, A. (2021). Causes and consequences of external labor migration in Ukraine. *Human Geography Journal*, (30).
14. Ukraine remains a cause for concern – several EU countries assessed the effect of visa-free travel. (2021). Radio Svoboda. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukraina-es-bezviz/31483713.html>
15. Demographic situation in the city of Ivano-Frankivsk in 2020. (2021). Retrieved from <https://myk.if.ua/official/54471>

The article was received by the editors 30.04.2022

The article is recommended for printing 27.05.2022